

# **Merkityksellinen elämä ja kulttuuri**

**- Vanhusneuvoston kokous 20.11.2019**

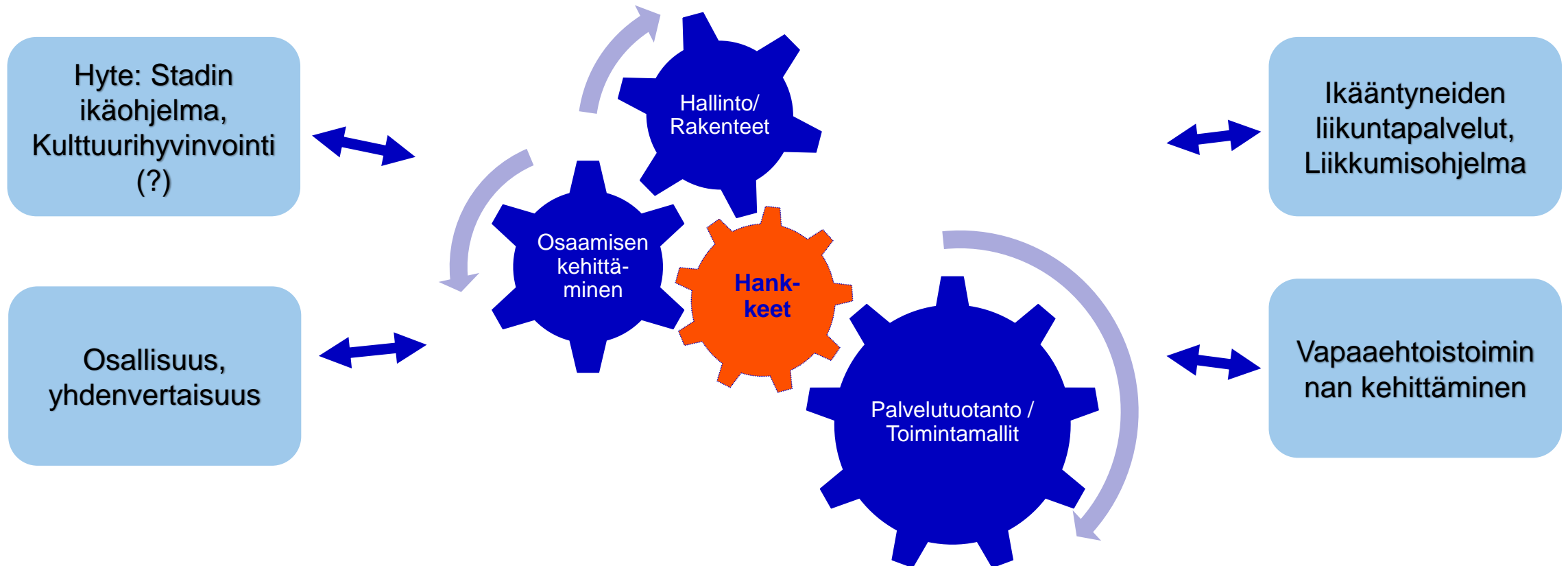
**Jenni Räsänen**

# Käsite:

## Kulttuurinen vanhustyö

- Kulttuurinen vanhustyö on **näkökulma** ikääntyneiden palveluihin kehittämiseen ja toteuttamiseen
- Se nostaa kehittämisen ja palvelutuotannon keskiöön ikääntyneet sekä kulttuurin ja luovuuden
- Kulttuurinen vanhustyö edistää muun muassa:
  - ikääntyneiden **merkityksellisen ja omannäköisen elämän** toteutumista
  - ikääntyneiden **kulttuurioikeuksien** toteutumista
  - kulttuuripalveluiden **saavutettavuutta**
  - ikääntyneiden **terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä**
  - vanhustyön työntekijöiden **työmenetelmiä ja työhyvinvointia**

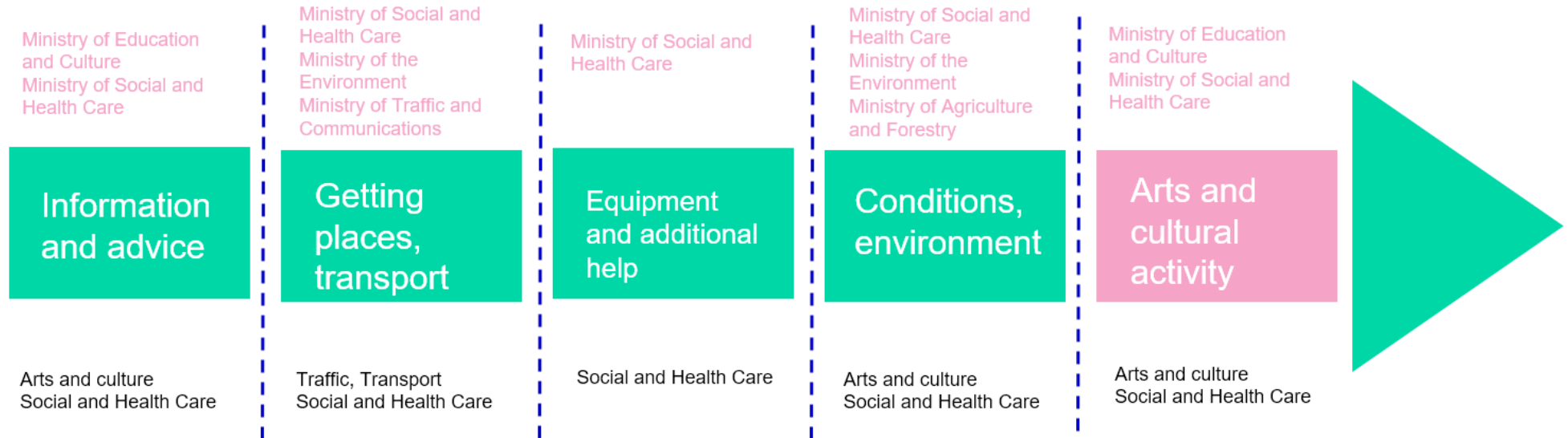
# Kulttuurisen vanhustyön edistäminen kokonaisnäkömyksen kautta



# Kyse ei niinkään sisällöistä kuin saavutettavuudesta ja yhteistyöstä

- Path for taking part arts and cultural activities:

## State administration



## Local administration

# Case esimerkit

# Case 1: Mieli-ikä-lukupiiri

- Mieli-ikä -lukupiirikonsepti on kehitetty Helsingin kaupungin koti- ja palvelukirjaston, HelsinkiMission, Metropolian ja MIELI ry:n yhteistyönä.
  - Konseptissa hyödynnetty Mielenterveyden ensiapu –koulutusta (erit. tunnetaidot kohta)
- Tavoitteena on
  - käynnistää ikäihmisten mielenterveyttä edistävä kulttuuritoiminnan muoto
  - laajentaa yhteisen tekemisen muotoja eri toimijoiden välillä
- Keskeistä monialainen yhteistyö, mm.
  - HelsinkiMissio: tilat ja kohderyhmän tavoittaminen
  - Mieli ry: lukupiirin teemoitus ja mielen hyvinvoinnin osaaminen
  - Kirjasto: lukupiiriin aineisto
- Pilotoitu HelsinkiMission Palvelutalo Ceciliassa Vuosaarella kesä-elokuussa 2019
  - Tapaamiskertoja 5
  - Käsiteltävinä teemoina mm. anteeksianto, auttaminen ja avun vastaanottaminen, kiitollisuus, miten surun kanssa eletään jne.

***“Minusta tämä on ollut hyvä. Runoilija on uskaltanut ensin sanoa ja me sanotaan sitten omin sanoin ja minusta tämä kaapaisee syvältä.”***

**- Mieli-ikä-lukupiirin osallistujan palaute**

# Tänään kotona -hanke





# Case 2: Tänään kotona -hanke

- Projektipäällikkö Outi Sivonen, KUVA, YKP
- Helsingin, Tampereen ja Vaasan yhteishanke, 2018-2019, rahoitus OKM
- Todellinen **yhteishanke Helsingissä**: KUVA, SKH, Palvelukeskus, palveluostoja kulttuurin vapaalta kentältä
- Tavoite: Kotihoidon asiakkaiden **kulttuurioikeuksien, merkityksellisen elämän** sekä **hyvinvoinnin, terveyden** ja **toimintakyvyn** tukeminen
- Pohjautuu kotihoidon käytössä oleviin etälaitteisiin (tablettilaitteita, padejä)
  - **Helsingissä Laajasalon kotihoito**
- Koko vuonna noin **100 etälähetystä**, keskimääräisesti noin 3-4 osallistujaa
- **Onnistumisia**
  - Vuorovaikutuksen toteutuminen (vaikutusten analysointi vaatisi lisätutkimuksia)
  - Monenlainen toiminta mahdollista: mielikuvitus (ja tekniikka) rajana!
  - Etälukulähettiläät jatkaneet omana toimintana

# Case 3: Kulttuurikirjaaminen ja RAI

- Koskee sosiaali- ja terveystoimialan/vanhuspalveluiden asiakirjojen kirjaamista
- Palvelutarpeen arviointi, johtamisen tuki
- Kulttuurikirjaamisen kehittäminen tukee vanhustyön toimintakulttuurin uudistamista (asiakaskokemus, toimijuus, osallisuus jne.)
- Myös kulttuurisen vanhustyön kehittäminen ja toteuttaminen vaatii tiedolla johtamista – koskee niin SOTE-kuin KUVA-toimialaa
  
- Valtakunnallisessa kulttuurisen vanhustyön **ALI**-hankkeessa (13 kuntaa) kehitetty kulttuurikirjaamista erityisesti RAI:n näkökulmasta
- Vastuuhenkilö **Silva Siponkoski**
  - Koulutettu kuntien vanhustyön ammattilaisia
  - Kehitetty tietojohtamisen välineitä, esim. **kulttuurinen henkilöprofiili**, RAI-LTC
    - nostaa esiin **henkilöhistoriaa, mieltymyksiä, kiinnostuksen kohteita, tapoja ja tottumuksia**; lähtökohtana olemassa olevan tiedon hyödyntäminen
    - Laajenee vuoden 2020 alusta Raisoft.net oy:n kaikkien Suomen RAI-LTC asiakkaiden käyttöön
  - Seuraava askel? Kulttuurinen RAI-LTC laatuvertailutiivistelmä

# Liitetiedostot:

# Lait

- [Uusi kuntien kulttuuritoimintalaki 166/2019](#),
  - Lain tavoite: 2 §, esim.
    - tukea ihmisten mahdollisuuksia [luovaan ilmaisuun ja toimintaan](#) sekä kulttuurin ja taiteen tekemiseen ja kokemiseen,
    - edistää [kaikkien väestöryhmien yhdenvertaisia mahdollisuuksia](#) ja osallistumista kulttuuriin, taiteeseen ja sivistykseen,
    - vahvistaa väestön [hyvinvointia ja terveyttä sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä](#) kulttuurin ja taiteen keinoin
- [Laki yleisistä kirjastoista 29.12.2016/1492](#)
  - Lain tavoite: 2 §, esim.
    - väestön [yhdenvertaisia](#) mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin;
    - lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa;
    - mahdollisuuksia [elinikäiseen](#) oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen;
    - aktiivista [kansalaisuutta](#), demokratiaa ja sananvapautta.
- [Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkään sosiaali- ja terveyspalveluista 28.12.2012/980](#),
  - esim. 14 §:
    - Pitkäaikaista hoitoa ja huolenpitoa turvaavat sosiaali- ja terveyspalvelut on toteutettava niin, että [iäkäs henkilö voi kokea elämänsä turvalliseksi, merkitykselliseksi ja arvokkaaksi ja että hän voi ylläpitää sosiaalista vuorovaikutusta sekä osallistua mielekkääseen, hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävään ja ylläpitävään toimintaan...](#)

# Tiedolla johtamisen tukeminen

- [Palvelukeskukset vapaa-ajan paikkoina. Helsinkiläisten palvelukeskusten liikunta-, kulttuuri- ja vapaaehtoistoiminta.](#) (Sivonen, 2019)
- Helsingin kaupunginhallituksen lisärahalta toteutetun kulttuurisen vanhustyön kehittämishankkeen loppuraportti (Räsänen & Siponkoski, 2019)
- [Liikkuvat-verkoston alkukartoitus. Kulttuuri- ja vapaa-aika- sekä kasvatus- ja koulutustoi-mialojen palvelut ikääntyneille Helsingissä.](#) (Sivonen, 2017)
- [Elämä pitkä, taide lyhyt? Ikäihmisten kulttuuripalvelujen rahoitus Helsingissä.](#) (Rosenlöf, 2016)
- Taidetta ikä kaikki. Selvitys ikäihmisten hoivayhteisöjen kulttuuritoiminnasta Helsingissä. (Varho & Lehtovirta, 2010)